

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу

Рецензија рукописа научне монографије проф. др Милоша Ђорђевића, *Немачки поглед на Србију у 18. веку*.

Прочитали смо рукопис проф. др Милоша Ђорђевића *„Немачки поглед на Србију у 18. веку“* и имамо част да поднесемо следеће мишљење.

Период 18. века представља важан део националне историје обележен ратовима Аустрије и Турске, чији су исходи непосредно утицали на положај српског народа у овим државама. У том периоду је у Светом Римском царству сазревало јавно мњење путем штампаних медија са посебним освртом на простор Југоисточне Европе. Србија је у немачким државама представљана као некадашња средњевековна хришћанска држава, поробљена у османској најезди на Европу. У уводном делу монографије аутор представља шири политички оквир у којем је династија Хабзбурга, чији су представници били владари Светог Римског царства немачке нације, била предводник одбране од Османлија након погибије угарског краља Лајоша II на Мохачу 1526. године. Да би спасила царске земље могла је да користи људске и материјалне ресурсе немачких земаља, да истовремено учврсти свој положај у централној Европи у односу на друге моћне немачке династије, као и да остварује своје интересе у Југоисточној Европи од краја 17. века.

О немачким описима Србије се мало писало у историографији. На основу објављених дела немачког говорног подручја 18. века, аутор је у првом поглављу представио различите описе Србије које су немачки путници забележили приликом путовања у Цариград. Истражујући многобројну литературу, аутор је успео да начини синтезу различитих мишљења о градовима и селима, становништву, обичајима и култури на српском етничком простору, што свакако представља допринос изучавању националне историје поменутог периода. У тематски структурираној монографији, аутор је међу изворима које је проучавао уочио наратив о подели Србије на „аустријску“ с једне и „османску или турску“ с друге стране.

У овој монографији највећа пажња је посвећена изворима који се односе на ратне кампање царске војске и сукобе са Турцима. Ратни извештаји у којима се детаљно описују опсаде Београда (1717. и 1789), Ниша (1737) и Ужица (1737), пружају податке о тактици војних заповедника хабзбуршке армије, наоружању и војној опреми, бројчаном стању различитих родова, погледу на организацију противничке одбране, учешћу српских јединица као помоћних одреда, као и о утицају многих околности на ратни исход. Анализирајући неисцрпне ратне извештаје, аутор је на реалистичан начин представио право стање ратне технике, оповргавајући до сада прилично неутемељене интерпретације о османском заостајању за европским армијама тог доба. Такође, критички поглед на одлуке аустријских команданата у току сукоба представљени су у светлу присутне цензуре при штампаријама у царству. Посебан осврт у књизи тиче се прослава освајања Београда и својеврсне аустријске доминације у Југоисточној Европи. Јавно истицане ратне заслуге у публикацијама 18. века биле су догађаји од прворазредног значаја за немачке владаре.

Последње поглавље монографије приказује сву шареноликост немачких вести о Србији 18. века које нам аутор уз детаљну анализу предочава. Питање појаве „вампира“, односно „људских крвопија“ у Србији под аустријском влашћу било је подигнуто на виши ниво у јавном мњењу царства. На основу прецизних података из званичних државних извештаја из села Кисилево и Медвеђа и објављене многобројне литературе, аутор је дао шири преглед јавне дебате и постојећег дискурса у теолошким погледима на појаву из Србије.

Ова монографија пружа нова сазнања за српску историографију и истовремено унапређује виђење политичке и друштвене историје у царству. Њена несумљива вредност лежи у прецизној анализи изворне грађе немачке провенијенције, као и у томе што сагледава шири контекст историје српског народа у веку који је претходио револуцији и стварању српске националне државе. Милош Ђорђевић је у својој монографији јасно показао да се истраживач објективном виђењу историје може приближити једино свеобухватним сагледавањем процеса који се узајамно прожимају. На основу свега изреченог, са највећим задовољством препоручујемо издавачу објављивање монографије др Милоша Ђорђевића *Немачки поглед на Србију у 18. веку*.

С поштовањем,

Проф. др Славиша Недељковић

У Нишу 21. мај 2023.

Славиша Недељковић